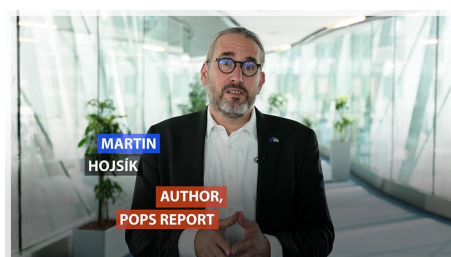

Trwałe zanieczyszczenia: działania UE dla ograniczenia szkodliwych chemikaliów

Przeczytaj o zagrożeniach związanych z trwałymi zanieczyszczeniami oraz o działaniach Parlamentu Europejskiego dla zmniejszenia ich wpływu na środowisko i Twoje zdrowie.

Ograniczanie szkodliwych chemikaliów

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/would-you-buy-a-toxic-product-eliminating-persistent-organic-pollutants_N01_AFPS_221004_POPS_ev

UE zmierza w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, która promuje ponowne użycie i recykling produktów. Dlatego podejmuje działania przeciwko gromadzeniu się toksycznych chemikaliów w materiałach pochodzących z recyklingu. Posłowie i posłanki do PE zatwierdzili zmianę przepisów dotyczących trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO) w październiku 2022 roku.

Nowe przepisy jeszcze bardziej zmniejszą ilość niebezpiecznych chemikaliów w odpadach i procesach produkcyjnych, dzięki:

- wprowadzeniu bardziej rygorystycznych limitów
- usuwaniu zanieczyszczeń z łańcucha recyklingu
- zakazaniu niektórych chemikaliów.

Obejrzyj nasz film wideo z wiodącym eurodeputowanym w tym temacie Martinem Hojsíkiem (Renew Europe, Słowacja), który wyjaśnia, czym są trwałe zanieczyszczenia organiczne, dlaczego są niebezpieczne i jakie zmiany w przepisach domagał się Parlament.

Czym są trwałe zanieczyszczenia organiczne?

Trwałe zanieczyszczenia organiczne to toksyczne chemikalia, które rozkładają się powoli. Po uwolnieniu długo pozostają w środowisku i gromadzą się w łańcuchu pokarmowym oraz w żywych organizmach. Dlatego czasami określa się je również jako „wieczne chemikalia”.

Ze względu na trwałość, chemikalia te mogą przenosić się w wodzie, powietrzu lub być przenoszone przez gatunki wędrowne przez granice i daleko od miejsca, w którym je wyprodukowano lub użyto po raz pierwszy. Mogą się również przenosić z pokolenia na pokolenie, nawet jeśli nie są już produkowane lub używane.

Oznacza to, że **takie zanieczyszczenia możemy znaleźć praktycznie wszędzie**: w naszej żywności, w powietrzu, którym oddychamy, w produktach, których używamy na co dzień, takich jak farby, lakiery i mydło, oraz w odpadach pochodzących z niektórych produktów konsumenckich, takich jak wodoodporne tekstylia, meble, tworzywa sztuczne i sprzęt elektroniczny.

Są one również obecne w pestycydach, chemikaliach przemysłowych, takich jak polichlorowane bifenylole (PCB) i niezamierzonych produktach ubocznych procesów przemysłowych, takich jak dioksyny.

Jakie są skutki „wiecznych chemikaliów”?

Zanieczyszczenia zwane wiecznymi chemikaliami gromadzą się w odpadach, glebie, powietrzu i wodzie, zagrażając środowisku i zdrowiu ludzi. Znajdują się w naszym bezpośrednim otoczeniu, ale także w Arktyce, Alpach i Morzu Bałtyckim, które służą jako europejskie pochłaniacze zanieczyszczeń.

Wysokie poziomy narażenia na chemikalia powodują choroby lub nieprawidłowości u wielu gatunków dzikich zwierząt, w tym u niektórych gatunków ryb, ptaków i ssaków. Chemikalia zostały również wykryte u ludzi – w mleku matek – i mogą zwiększać ryzyko raka, zaburzeń rozrodczych, zmian w układzie odpornościowym, zaburzeń neurobehawioralnych i hormonalnych, uszkodzeń DNA i wad wrodzonych.

Na przykład wystawienie na działanie dioksyn może powodować zmiany skórne, defekty układu odpornościowego oraz zaburzenia układu hormonalnego i rozrodczego. W 2008 r. w Irlandii wykryto wysoki poziom dioksyn w wieprzowinie, w 1999 r. wykryto dioksyny w drobie i jajach w Belgii, a we Włoszech wypadek chemiczny w fabryce w 1976 r. uwolnił dioksyny.

Jak gospodarować odpadami zawierającymi TZO?

Ponieważ czas znikania tych chemikaliów jest długi, przepisy muszą dokładnie regulować gospodarkę nimi jako odpadami, tak aby nie powróciły do gospodarki po utylizacji. Ryzyko to należy wziąć pod uwagę podczas realizowania unijnego planu stworzenia gospodarki o obiegu zamkniętym.

Oznacza to, że produkty zawierające trwałe chemikalia muszą być traktowane tak, aby zanieczyszczenia:

- zostały niszczone (np. poprzez spalanie),
- nieodwracalnie przekształcone
- lub składowane na stałe (np. w głębokich, podziemnych formacjach skalnych, kopalniach soli lub na składowisku odpadów niebezpiecznych).

W niektórych przypadkach, gdy stężenie szkodliwych chemikaliów jest poniżej pewnego progu, można zezwolić na recykling takich produktów.

[Dowiedz się więcej o gospodarce odpadami w Europie.](#)

Jakie są przepisy UE dotyczące TZO?

Ponieważ zarządzanie trwałymi zanieczyszczeniami organicznymi wymaga współpracy międzynarodowej, UE przystąpiła do [protokołu z Aarhus](#) (1998) i [konwencji sztokholmskiej](#) (2001), które przewidują międzynarodowe ograniczenia lub zakazy produkcji, ograniczenia dot. importu/eksportu oraz przepisy dotyczące recyklingu.

[Rozporządzenie UE](#) w sprawie tych chemikaliów realizuje zobowiązania podjęte w ramach międzynarodowych umów dotyczących produkcji i eksportu. Oto [lista wszystkich trwałych zanieczyszczeń organicznych regulowanych przez UE](#).

W 2021 r. Komisja Europejska zaproponowała [przegląd przepisów](#). W październiku 2022 r. Parlament Europejski [zatwierdził nowe przepisy](#).

Zmiany obejmują:

- **Wprowadzenie znacznie niższych dozwolonych poziomów dla kilku trwałych zanieczyszczeń organicznych** w produktach.
- **Gospodarkę odpadami:** materiały zawierające zbyt dużo zanieczyszczeń muszą zostać zniszczone lub spalone i nie mogą być poddawane recyklingowi.
- **Dodanie nowych chemikaliów do listy substancji szkodliwych:** Rozporządzenie musi teraz obejmować również syntetyczny związek chemiczny - kwas perfluoroheksanosulfonowy (PFHxS), który znajduje się w opakowaniach żywności, materiałach plamo- i wodoodpornych, pianach gaśniczych i dodatkach do farb. Ta substancja chemiczna została dodana do listy substancji szkodliwych na mocy Konwencji Sztokholmskiej w czerwcu 2022 roku.

Aktualizacja przepisów UE dot. trwałych zanieczyszczeń organicznych

[W skrócie \(kwiecień 2022\) - Zmiana załączników IV i V do rozporządzenia UE dotyczącego trwałych zanieczyszczeń organicznych](#)

[W skrócie \(grudzień 2021\) \[EN\]](#)